

Bakü-Ceyhan tam kapasite çalışmayınca BOTAŞ 208 milyon dolar zarar etti

İSMAİL ALTUNSOY ANKARA
15/04/2010

Asrın projesi olarak adlandırılan Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Ham Petrol Boru Hattı'nın ana işleticisi BTC Co ile Türkiye tarafını işleten BIL'in (BOTAŞ International Limited) mahkemelik olmasının sebebi ortaya çıktı.

Geçen yıl Uluslararası Tahkim'e (ICC) başvuran BIL, şikâyetinde 'BTC Co'nun hattın işletilmesinde başarısız olduğunu, bu sebeple 2008 sonu itibarıyla 208 milyon dolar zarar ettiğini' gerekçe gösterdi. BIL, BTC Co'nun zararını karşılamasını istiyor.

Enerji Bakanlığı'ndan alınan bilgiye göre, zarar yıl sonu itibarıyla 300 milyon doları geçecek. Boru hattında Türkiye'nin gelir-gider hesabını hattın tam kapasite çalışması üzerine yaptığını ifade eden kaynaklar, "Ancak, hattın tam kapasite çalıştırılmaması ve sözleşmede yapılan değişiklik (yakıtta petrolden doğalgaza geçiş) BIL'in zarar etmesine sebep oldu. Zarar sürekli artıyor." bilgisini verdi. Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu da hazırladığı raporda, boru hattının işletilmesinde şartların böyle gitmesi halinde Türkiye'nin 2012 itibarıyla hattan tamamen zarar etmeye başlayacağına dikkat çekti.

Hattın tam kapasite çalışması halinde Türkiye'nin yıllık 170 milyon dolar taşıma ücreti alması gerekiyor. Ancak hat 2007'de yüzde 57, 2008'de yüzde 67, geçen yıl yüzde 79 kapasiteyle çalıştı. Türkiye 3 yılda hattın eksik kapasiteyle çalışması sebebiyle elde etmesi gereken 165 milyon dolardan oldu. Uluslararası sözleşmelerde konulan 'Take put' maddesi BTC sözleşmesine eklenmediğinden Türkiye gelir kaybından dolayı ortaklarıyla problem yaşıyor. Sözleşmenin 2006'da imzalanan ilk halinde hat boyunca kurulan kompresör istasyonlarında yakıt olarak petrolün kullanılması karara bağlandı. Boru hattında kullanılacak petrolün fiyatının varil başına azami 18 dolarla sınırlandırılması öngörüldü. Ancak yapım sırasında BOTAŞ'ın onayıyla yakıt olarak doğalgaza geçilmesi öngörüldü. Doğalgazın fiyatına ilişkin herhangi bir sınırlamaya gidilmedi. 2007'den itibaren gaz ve petrol fiyatlarındaki yüksek artış BOTAŞ'ın maliyetlerini artırdı. Geçen yıl 10 milyon dolar ödenmesi gereken yakıt parasına BOTAŞ 32 milyon dolar ödedi. Yakıt olarak doğalgaz kullanımının Türkiye'ye maliyeti 3,5 yılda 70 milyon doları buldu. BIL, tahkime sunduğu dilekçede, bu konuyu da gündeme taşıdı. Dilekçede, "Sözleşmede yapılan değişiklik sebebiyle yakıtta fahiş fiyat vermek zorunda kaldık. Bugüne kadar bu hatanın cezasını fazlasıyla ödedik. Sözleşme maddesi düzeltilmeli." talebini dile getirdi. BTC Boru Hattı Temmuz 2006'da Ceyhan'da ilk tankerin yüklenmesiyle resmen işletmeye açıldı. Projenin inşaat ve işletme faaliyetleri için BTC Co şirketi kurulurken, hattın Türkiye bölümü işletilmesi de BOTAŞ'ın alt şirketi BIL'e verildi.

Toplam uzunluğu bin 768 kilometre olan ve bin 72 kilometresi Türkiye'den geçen hattın geçiş vergisi ve işletmecilik hizmetleri karşılığında, kapasiteye bağlı olarak, 1-16'ncı yıllar arasında yıllık 140-200 milyon dolar, 17-40'ıncı yıllar arasında ise 200-300 milyon dolar civarında gelir söz konusu. Ayrıca, proje ortağı TPAO'nun da üretimden gelen geliri bulunuyor.

Kaçacağı önlemek için akaryakıt tankerleri uydudan izlenecek

Hükümet, Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Eylem Planı kapsamında akaryakıt kaçakçılığını önleyecek yeni tedbirleri uygulamaya koyuyor. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) ile

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın ortak çalışmasına göre, akaryakıt taşıyan tankerlere birer çip takılarak araçların (GPS, GPRS vb.) internet-uydu üzerinden takip edilmeleri sağlanacak. Yeni sistemle tankerin yakıtı aldığı ve boşalttığı yer anlık izlenecek. Yeni tedbirler çerçevesinde ayrıca, 1 Temmuz'tan itibaren akaryakıt sektöründe Dağıtıcı-Bayi Denetim Sistemi uygulamasına geçiliyor. Eşzamanlı olarak istasyonlarda akaryakıt alım-satımını takip için otomasyon sistemi kurulacak. Sistemle, pompalardan satılan akaryakıt anlık takip edilecek, yakıt almadan fiş kesme veya az yakıtta çok fiş alma gibi usulsüzlükler engellenecek. Enerji Üst Kurulu ve Gelir İdaresi, Dağıtıcı Bayi Denetim Sistemi'ni, yıl sonuna kadar fiş-fatura hareketlerinin yanı sıra para hareketlerini de izleyecek şekilde genişletmeyi planlıyor. Bunun için, gerekli altyapı iki kurum çalışmasıyla oluşturulacak. Sistemle sektörde bütün para hareketlerinin bankalar üzerinden yapılması sağlanacak.

İSMAİL ALTUNSOY ANKARA